

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Het maken van een **WOONZORGVISIE** en wat daar bij komt kijken

Ondersteuningsteam Wonen&Zorg

Ditty Blom

11 maart 2020

Nederland vergrijst in hoog tempo vergrijst; van **1,3 miljoen 75-plussers** nu naar **2,1 miljoen** in 2030.

De jaren erna zal de vergrijzing verder toenemen. Het overgrote deel van deze ouderen woont zelfstandig, maar krijgt **behoefte aan ondersteuning en zorg**.

Daarnaast zijn er nijpende vraagstukken op het gebied van **eenzaamheid, onvoldoende geschikte woningen** en toenemende **tekorten aan personeel**.

Partijen hebben elkaar hard nodig om – ***tijdig*** – tot oplossingen te komen.

80.000 ouderenwoningen nodig
Naar schatting is er een tekort van 80.000 woningen voor ouderen, zo blijkt uit een recente studie van het Sociaal Planbureau. Het beleid van de overheid is erop gericht de burgers zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Waar vroeger het bejaardenhuis in de herfst van iemands leven opdook, ligt nu de nadruk op zelfstandig wonen.

Woningtekort voor senioren richting 100.000

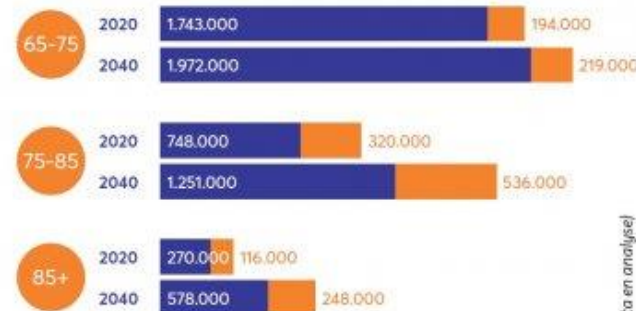
Door REDACTIE DPT
12 okt. 2018 in GELD

AMSTERDAM · Bijna 100.000 senioren kunnen niet naar een aan hun leeftijd aangepaste woning verhuizen, en blokkeren daarmee de doorstroom op de rest van de woningmarkt. Dit jaar zijn er 80.000 seniorenwoningen te weinig, en bij ongewijzigd beleid komen daar jaarlijks 20.000 bij.

Aantal ouderen (naar leeftijdsgroep)

■ Zonder mobiliteitsbeperkingen
■ Met mobiliteitsbeperkingen

Bron: Sinfore (data en analyse)

Regie op een vergrijzende woningmarkt

Voor altijd kunnen wonen zonder zorgen

STAD

Door het grote woningtekort zijn de huizenprijzen de afgelopen jaren flink gestegen. Ook ouderen zijn op papier een stuk rijker geworden, echter het spaargeld op de bank is vaak weinig veranderd.

Veel ouderen weten niet dat ze met de overwaarde van het huis tegenwoordig iets kunnen doen. Anja van Leeuwen verkocht op 69-jarige leeftijd haar huis in Amsterdam-Oost aan Behouden Huis en kreeg daarbij de mogelijkheid om de rest van haar leven in de woning te blijven, zonder huur of rente te betalen. Anja ontvangt nu een maandelijks pensioen tot haar 100^e levensjaar.

'Omdat ik weinig pensioen heb opgebouwd, kan ik een extra inkomen goed gebruiken. Ik ben erg gehecht aan mijn huis en omgeving en ik wil hier zo lang het kan blijven wonen en dankzij Behouden Huis kan dat ook', aldus Anja. Zo zijn er veel senioren in Amsterdam met veel geld in de 'stenen' die wel wat extra inkomen kunnen gebruiken.

Logisch

Anja heeft geen kinderen en het voelde heel logisch voor haar om de woning op deze manier te verkopen. Toch zijn er ook steeds meer ouderen met kinderen die zo'n structuur overwegen. Behouden Huis biedt bijvoorbeeld ook de mogelijkheid dat bij vroegtijdig overlijden van verkoper het pensioen wordt doorbe-

heeft kinderen en we verwachten dat dit percentage de komende jaren zal stijgen', aldus Bob Rebel, algemeen directeur van Behouden Huis. 'Vaak weten mensen niet dat het mogelijk is om onze betalingsverplichting over te laten gaan op erigenamen. Wij bieden maatoplossingen en onze contracten worden vormgegeven zoals klanten dat willen. We kunnen ook meer aankopen dan banken, zoals bijvoorbeeld woningen die verhuurd zijn of woningen met gedeeltelijke winkelbestemmingen.'

Het extra inkomen dat op deze manier uit woningen wordt gehaald, wordt in de meeste gevallen wel-overwogen besteed. 'De meeste klanten van ons gebruiken het geld om net iets minder op de kleintjes te letten en om een extra veiligheidsbuffer op te bouwen. Onze klanten

zijn vaak zuinig. Ze zullen zich vast prima redden zonder ons, maar dit extra duwtje in de rug geeft mensen net iets meer zekerheid', volgens Bob.

Niet iedereen is meteen in het eerste opzicht enthousiast. Zoals Anja vertelt: 'Als ik het navertel aan iemand is de eerste reactie vaak: 'het kan haast niet waar zijn'. Behouden Huis is een nieuwe organisatie en eigenlijk konden weinig mensen zich voorstellen dat het echt zo goed geregeld is als het is. Voor mij voelt het ook heel vriendschappelijk, ze zijn mij zelfs kramen opzoeken in het ziekenhuis met een bos bloemen.'

Wie meer informatie wil hebben kan contact opnemen met Behouden Huis, www.mijnbehoudenhuis.nl of 020-5050013.

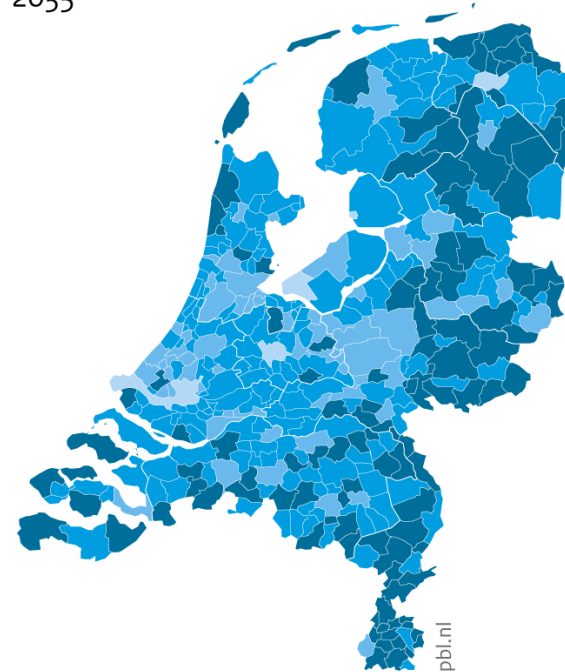
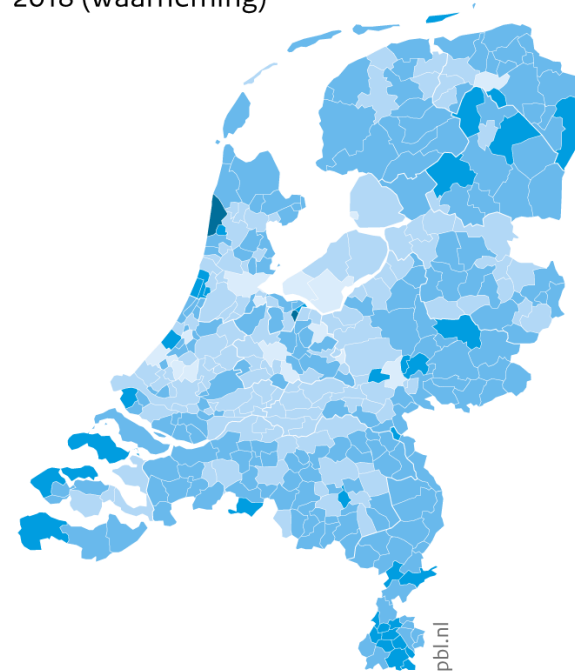
Anja van Leeuwen hoeft tot haar 100ste geen huur te betalen omdat ze

Inwoners 65 jaar of ouder per gemeente

2018 (waarneming)

2035

% van de bevolking

15 of minder

15 – 20

20 – 25

25 – 30

Meer dan 30

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2019

The chart displays the annual number of deaths from COVID-19 in the United Kingdom from 2010 to 2020. The y-axis is scaled by 1,000. The data shows a sharp increase in deaths starting in early 2020, peaking at over 1,400 deaths in late 2020.

Year	Number of Deaths (x 1,000)
2010	1,290
2011	1,310
2012	1,350
2013	1,360
2014	1,340
2015	1,320
2016	1,290
2017	1,300
2018	1,340
2019	1,390
2020	1,420

Region	aantal tekort
Gooi- en Vechtstreek	1.225
Amersfoort	1.123
Utrecht	3.269

Sector	Aantal medewerkers (x 1.000)
Verpleging, verzorging en thuiszorg	430
Ziekenhuizen en overige medische specialistische zorg	220
Gehandicaptenzorg	180
Overige zorg en welzijn	125
Kinderopvang (incl. peuterspeelzaalwerk)	100
Geestelijke gezondheidszorg	95
Universitair medische centra	80
Sociaal werk	55
Huisartsen en gezondheidscentra	35
Jeugdzorg	30

x 1 000

Overige trends in de ouderenzorg:

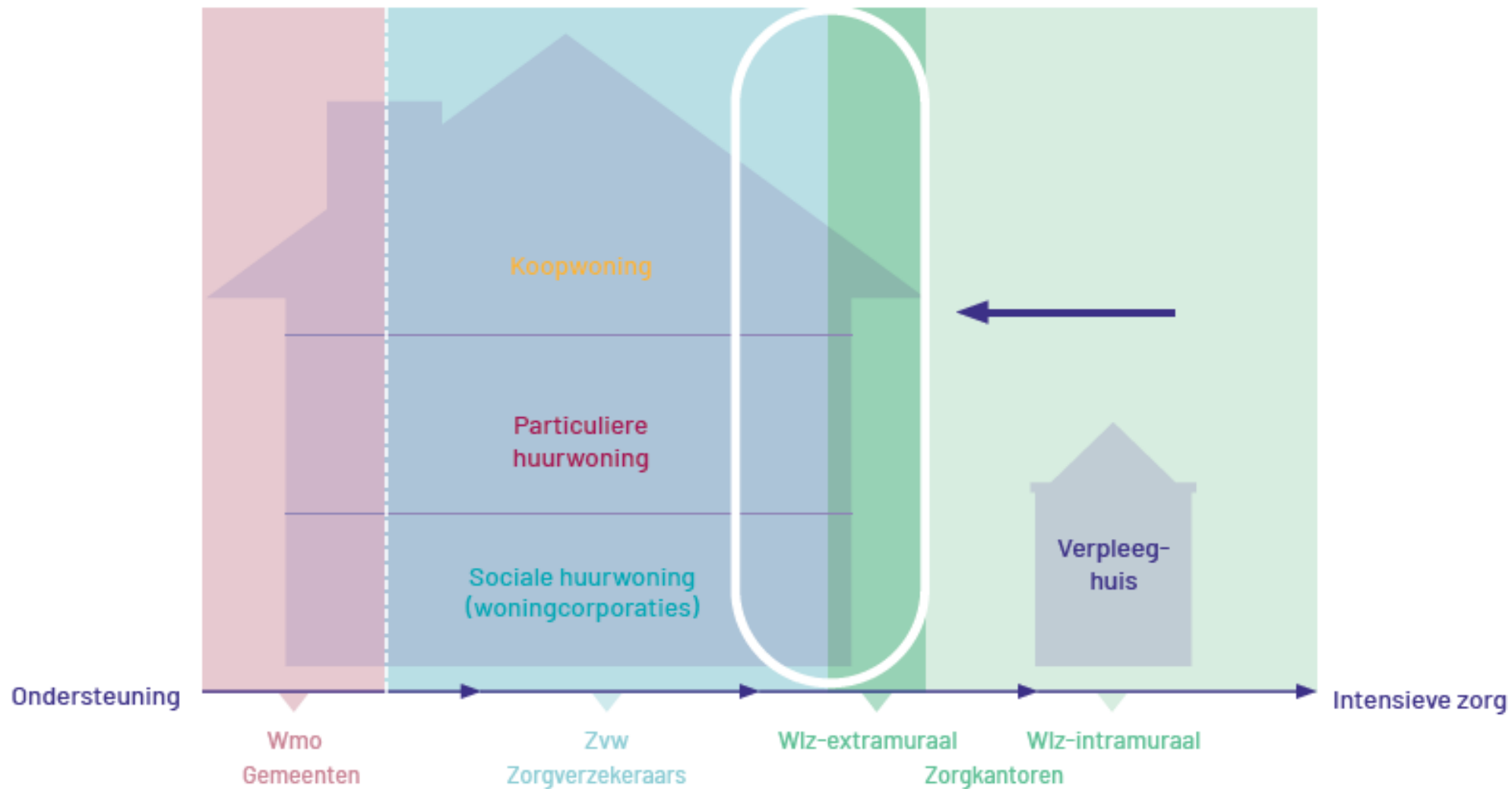
Ouderen veranderen.

Aard van de zorg verandert.

Kwetsbare ouderen.

Waar knelt het?

Kwetsbare doelgroepen

- › Ouderen (75+)
met zorg- of ondersteuningsvraag (Wmo/Zvw)
met een langdurige zorgvraag (Wlz)
- › Gehandicapten(Ghz): mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking
- › Beschermd wonen (Wmo), GGZ-W en GGZ-B
- › Maatschappelijke opvang (MO)
- › Kwetsbare jongeren: jongeren die 18 worden, uitstromen uit Jeugdzorg en geen indicatie hebben

Waarom een Woonzorgvisie?

Omdat de Taskforce er op aan dringt?

Signalen uit de samenleving

Externe partners dringen aan

Het is een bestuurlijke wens

Partijen/ontwikkelaars die willen bouwen

Er kunnen geen prioriteiten gesteld worden

Er is geen afwegingskader, er kunnen niet de (juiste) keuzes gemaakt worden

Wat komt er aan de orde?

Wie neemt de regie

Stappenplan

De analyse: Meten = Weten!

Wat neem je op in een woonvisie

De visie

+ de doelen

Wat kan je er mee?

Samenwerken?

Wie neemt de regie?

DE GEMEENTE

Algemeen belang, meest objectieve partij

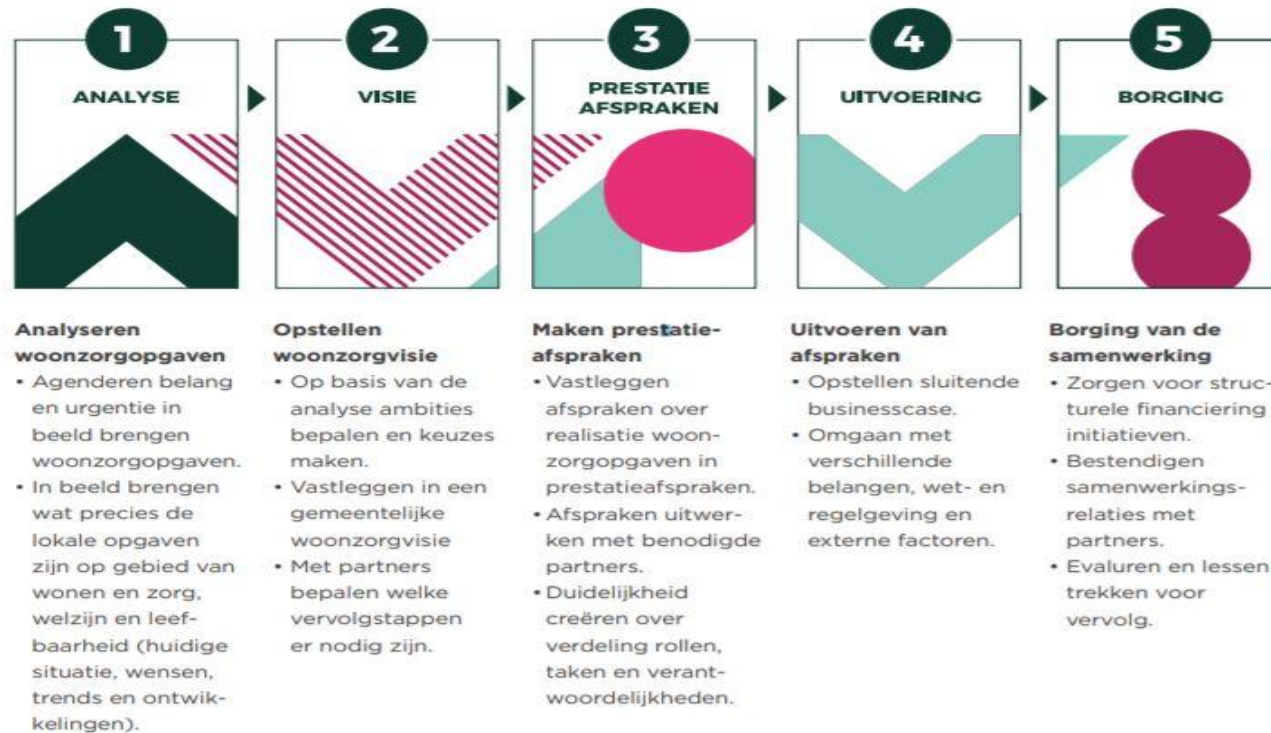
Proactieve houding

Sturing op datgene dat echt nodig is

Meerdere, kwetsbare groepen

Veel partijen bij betrokken

Stappen en fases

Analyse als basis

Minimaal inzicht in:

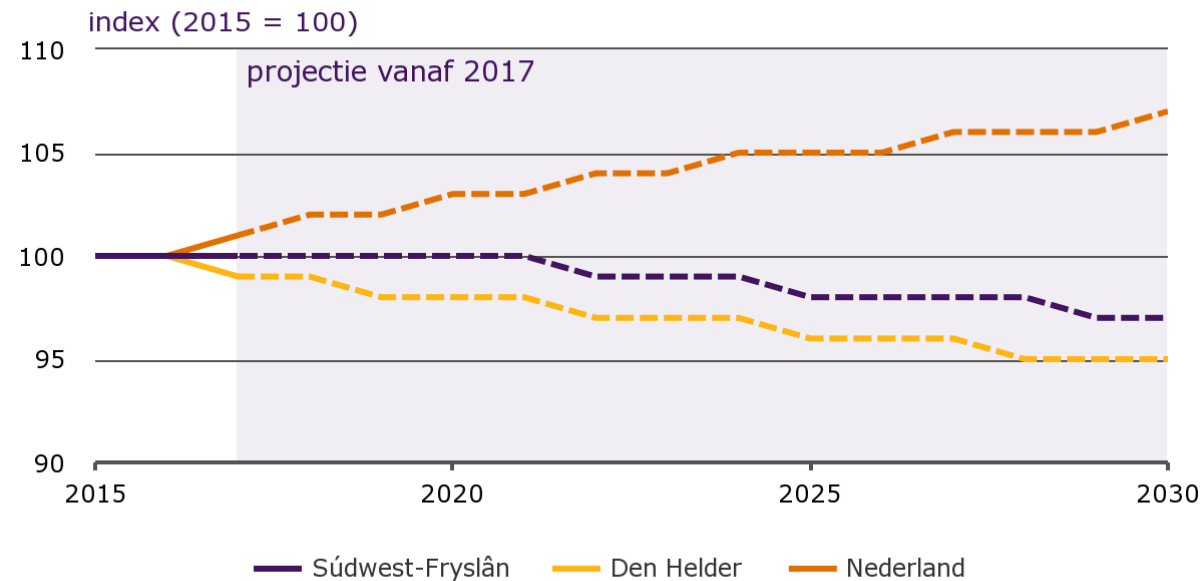
- De stand van zaken nu kwetsbare bewoners + woningen + plekken
- De behoefte (prognoses 5,10,15,25 jaar)
- Verschil vraag en aanbod
- Vooraf keuze over de schaalgrootte/deelgebieden
- Vooraf keuze over doelgroepen

Zowel kwalitatief als kwantitatief

Zelf bij elkaar zoeken of onderzoek uitbesteden.

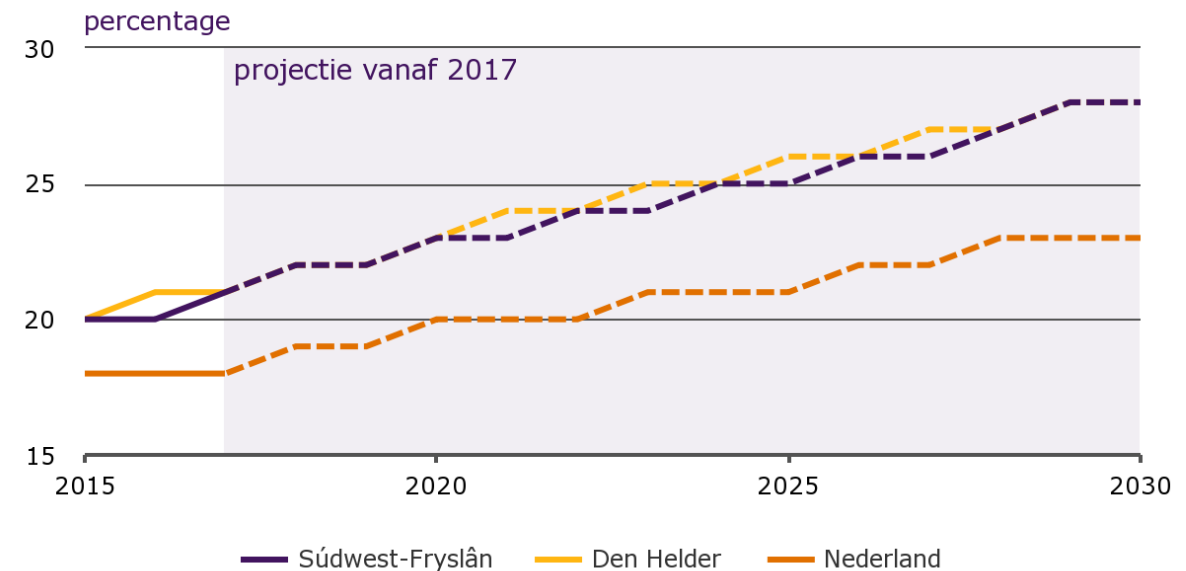

Trend bevolkingontwikkeling in Súdwest-Fryslân en Den Helder

Bron: Primos-prognose, ABF Research
url: <https://www.regiobeeld.nl/bevolkingontwikkeling?gemeente=S%C3%BAdwest-Frysl%C3%A2n>

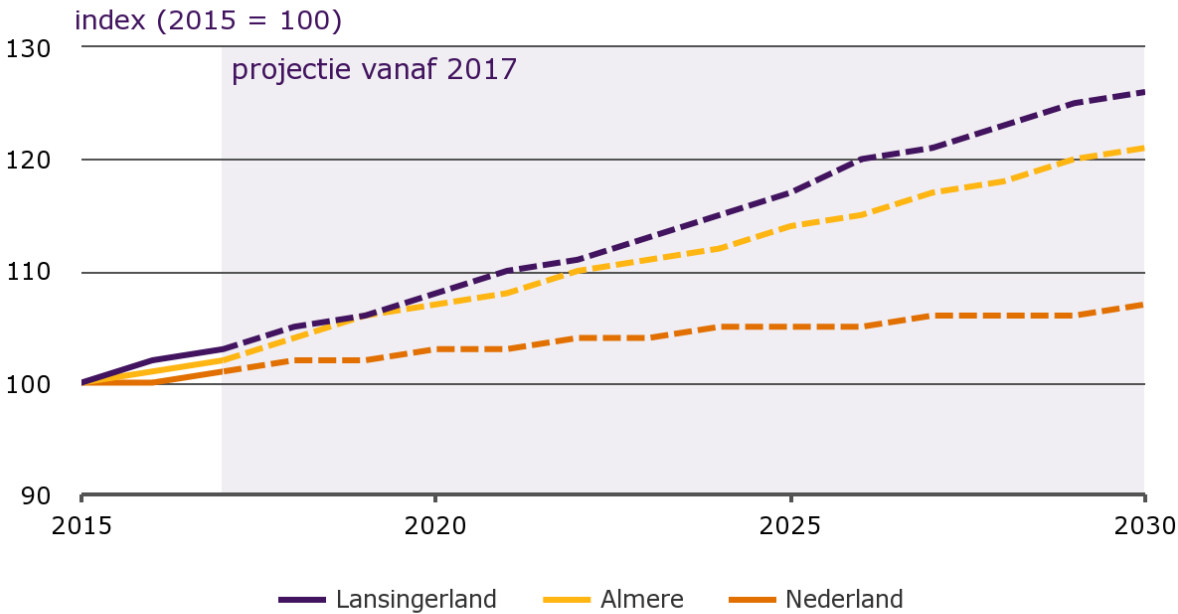
Trend percentage 65 jaar en ouder in Súdwest-Fryslân en Den Helder

Bron: Primos-prognose, ABF Research
url: <https://www.regiobeeld.nl/bevolkingontwikkeling?gemeente=S%C3%BAdwest-Frysl%C3%A2n>

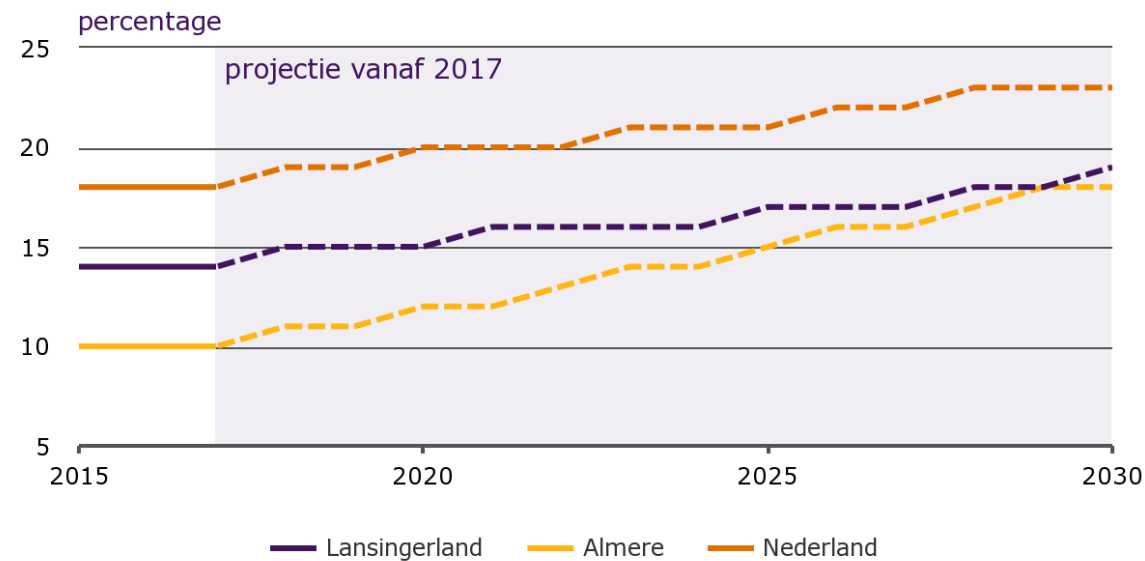

Trend bevolkingsontwikkeling in Lansingerland en Almere

Bron: Primos-prognose, ABF Research
url: <https://www.regiobeeld.nl/bevolkingsontwikkeling?gemeente=Lansingerland&vergelijk=Almere>

Trend percentage 65 jaar en ouder in Lansingerland en Almere

Bron: Primos-prognose, ABF Research
url: <https://www.regiobeeld.nl/bevolkingsontwikkeling?gemeente=Lansingerland&vergelijk=Almere>

WLZ-indicaties 1-10-2020

Den Helder

- > *‘Beschermd wonen’ op basis van lokale bronnen.*

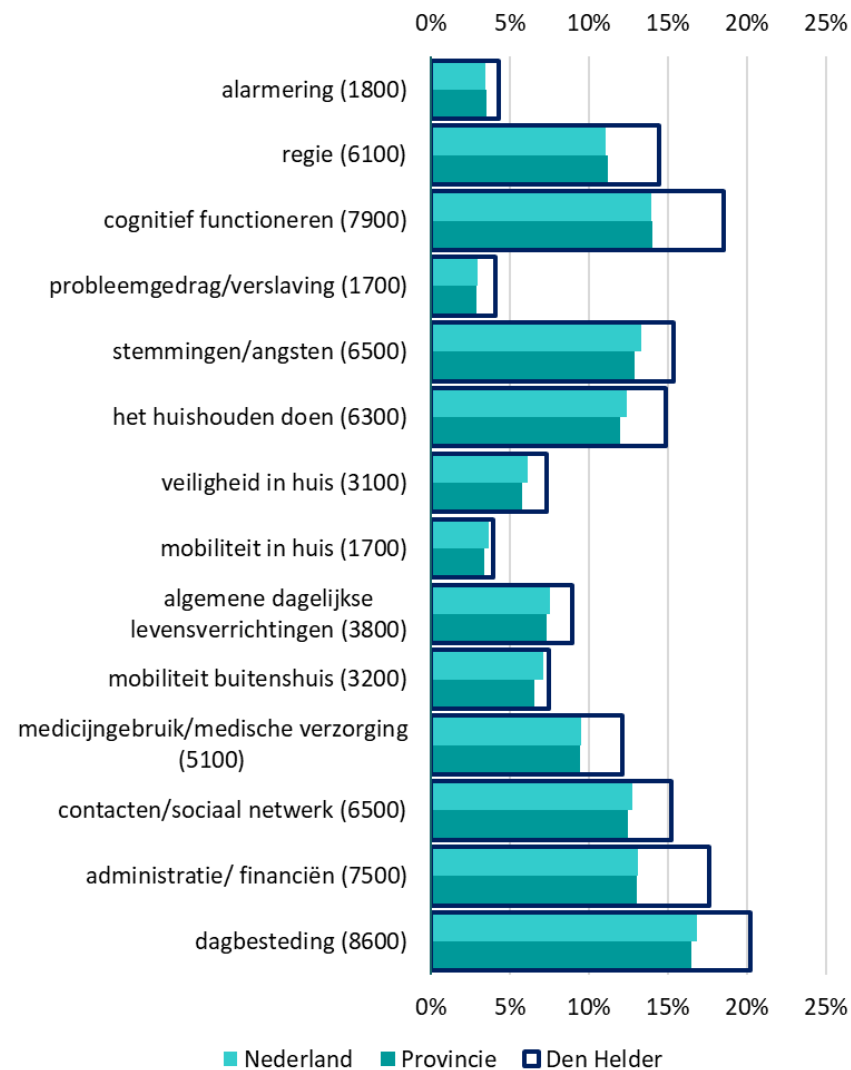
	Den Helder		Kop van NH	Provincie NH	Nederland
	abs.	perc.	perc.	perc.	perc.
Verpleging en verzorging (VV)	620	1,05%	0,94%	0,86%	0,98%
Verstandelijk gehandicapt (VG)	795	1,44%	0,75%	0,48%	0,64%
Lichamelijk gehandicapt (LG)	65	0,12%	0,08%	0,08%	0,09%
Licht verstandelijk gehandicapt (LVG)	20	0,04%	0,01%	0,01%	0,01%
Zintuiglijk auditief (ZGAUD)	15	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%
Zintuiglijk visueel (ZGVIS)	10	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Geestelijke gezondheidszorg (GGZ-B)	5	0,01%	0,01%	0,02%	0,03%

Beperkingen

- > *Getoond is het aandeel zelfstandig wonende inwoners, ouder dan 18 jaar, dat beperkt is op een bepaald levensdomein (2018).*
- > Er zijn veel inwoners:
 - voor wie het lastig is een zinvolle invulling aan de dag te geven,
 - die moeite hebben met cognitief functioneren.

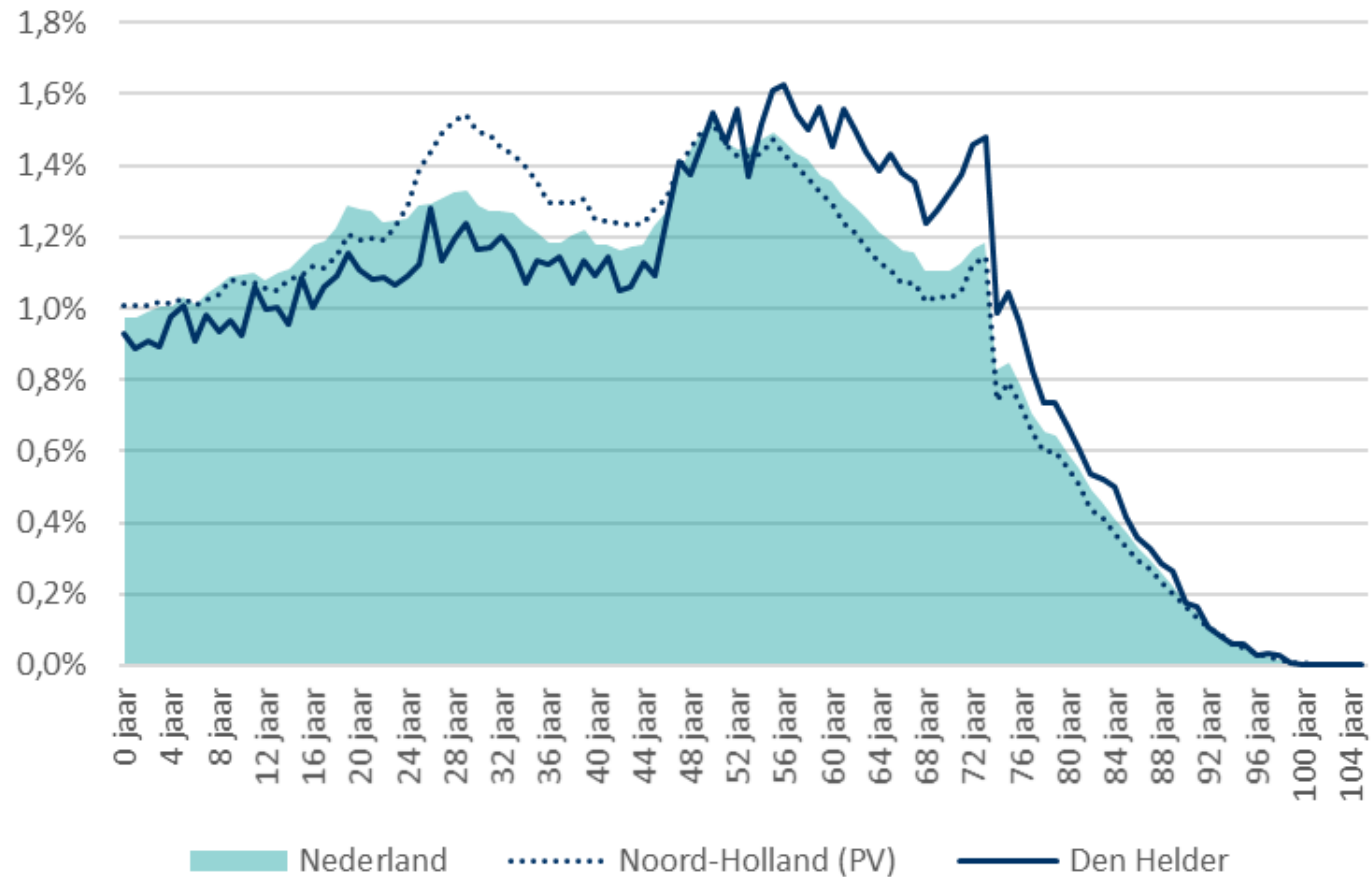
Aandeel inwoners met beperkingen, extramuraal

Meer informatie: www.woonzorgwijzer.info. Via de site is ook de provinciale applicatie toegankelijk met spreidingskaarten van alle groepen en tabellen met de aantallen per buurt.

Demografie

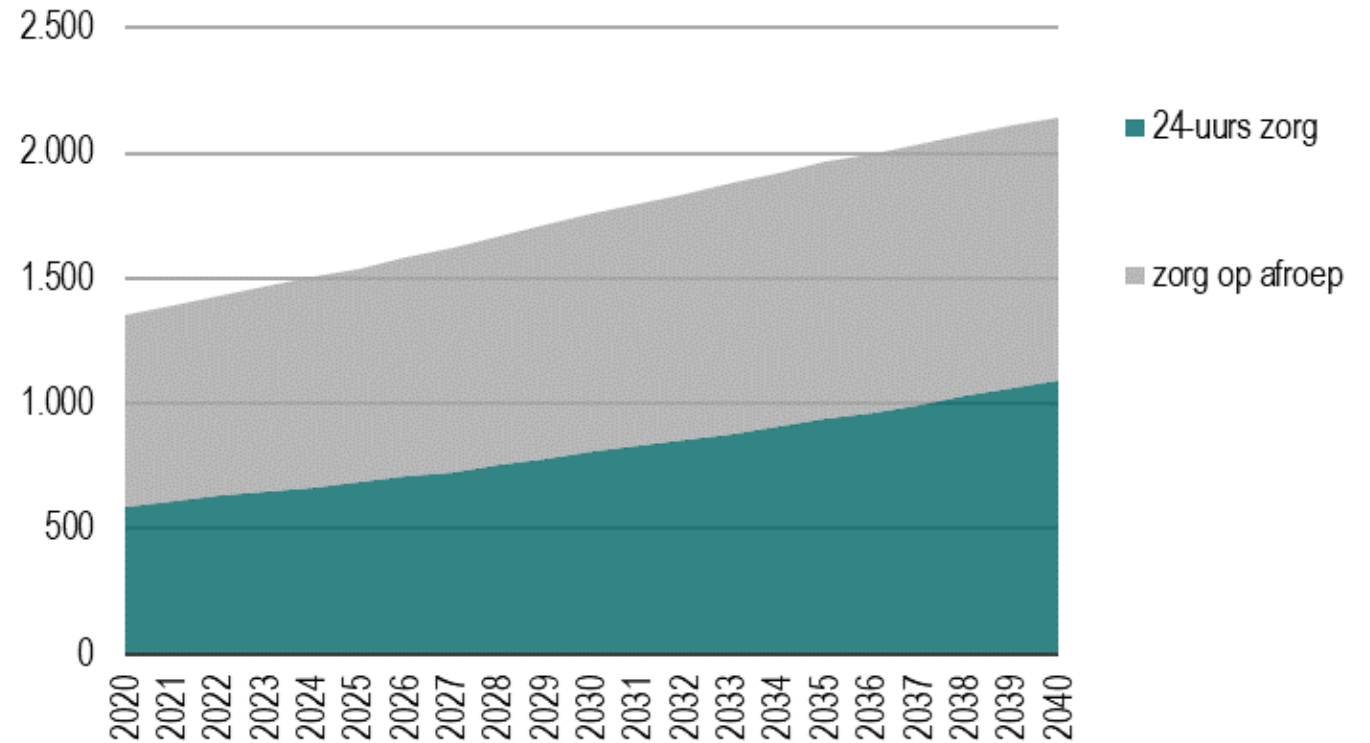

Bron: CBS-statline. Peildatum: 1-1-2020.

Toename behoefte wonen met zorg (ouderen)

- > De toenemende behoefte aan 24-uurs zorg roept de vraag op in welke mate de verpleeghuiscapaciteit moet worden uitgebreid of moet worden ingezet op extramurale vormen (met een VPT, MPT of PGB).
- > Ook bij zorg op afroep speelt de afweging gecentreerd of gespreid (ook vanwege de arbeidsmarkt en zorglogistiek).

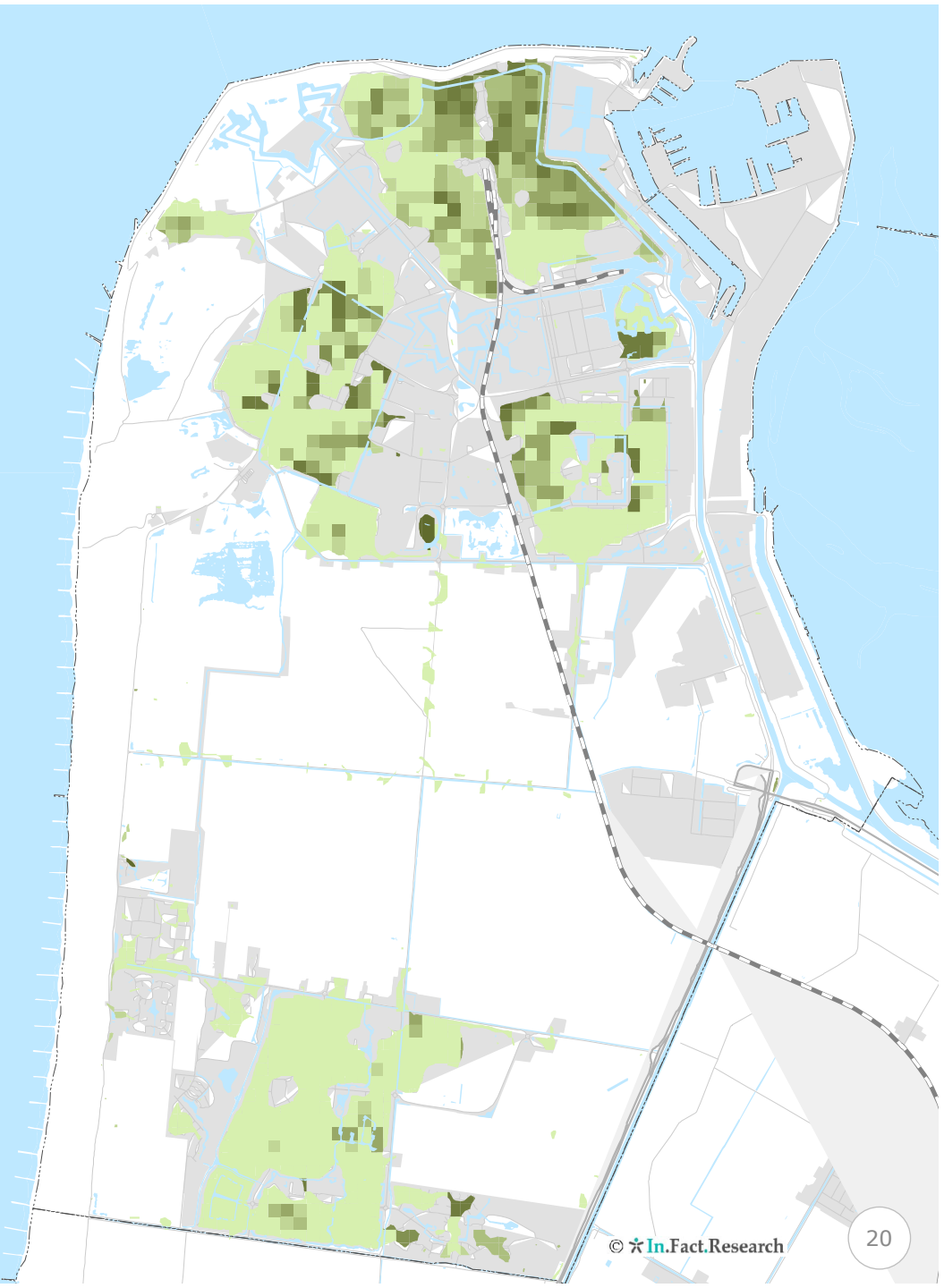
	2020	2030	2040
24-uurs zorg	590	810	1.090
zorg op afroep	760	950	1.050
totaal	1.350	1.760	2.140

Bron: [Ramingsmodel wonen met zorg](#), op basis van de Bevolkingsprognose Noord-Holland 2019-2040.

Geschikte woningen

	Den Helder	Nederland
ongeschikt	24%	18%
aanpasbaar	62%	61%
geschikt	14%	21%

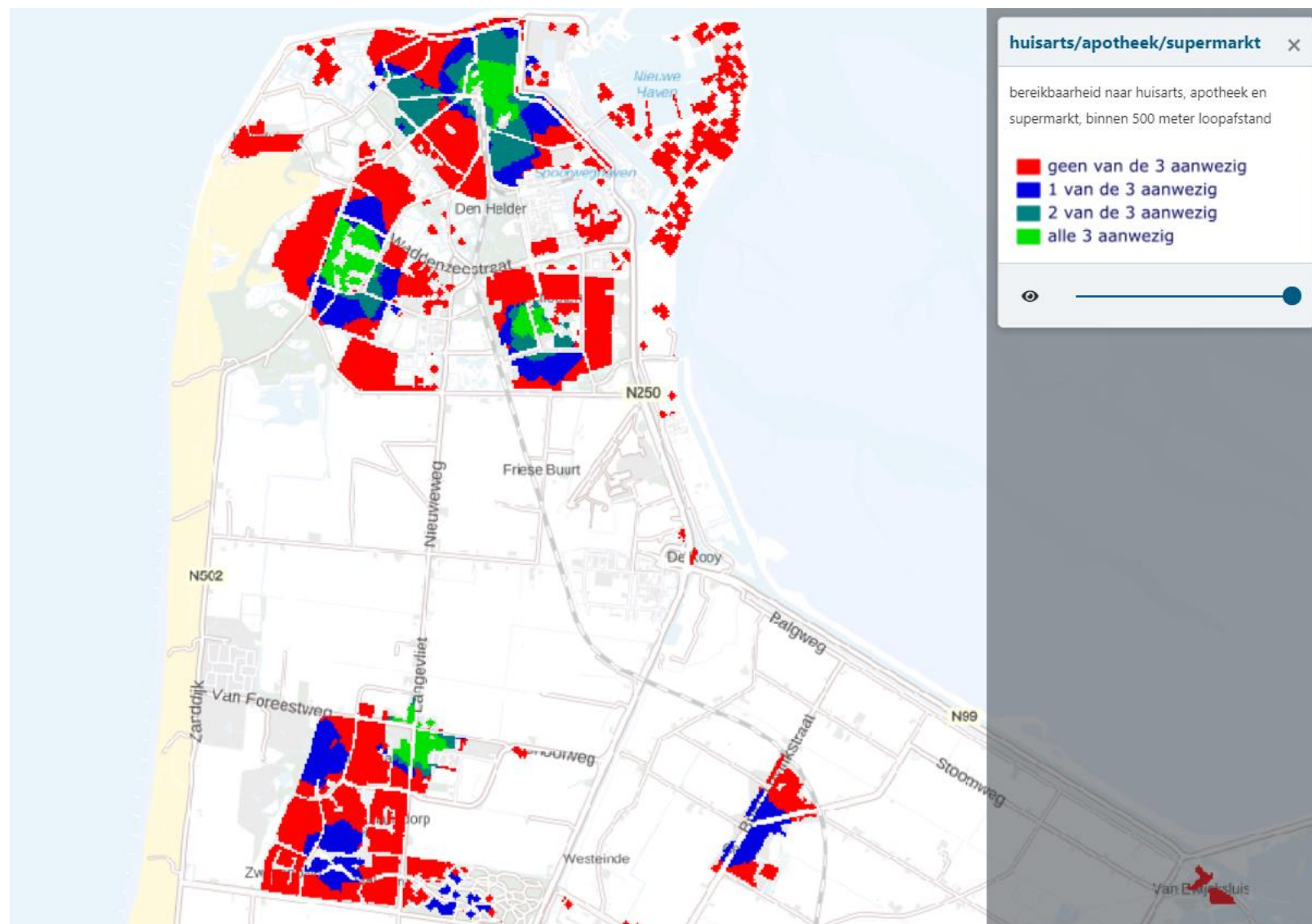
Meer informatie over de definities en methode is terug te vinden in [dit document](#).

Voorzieningen

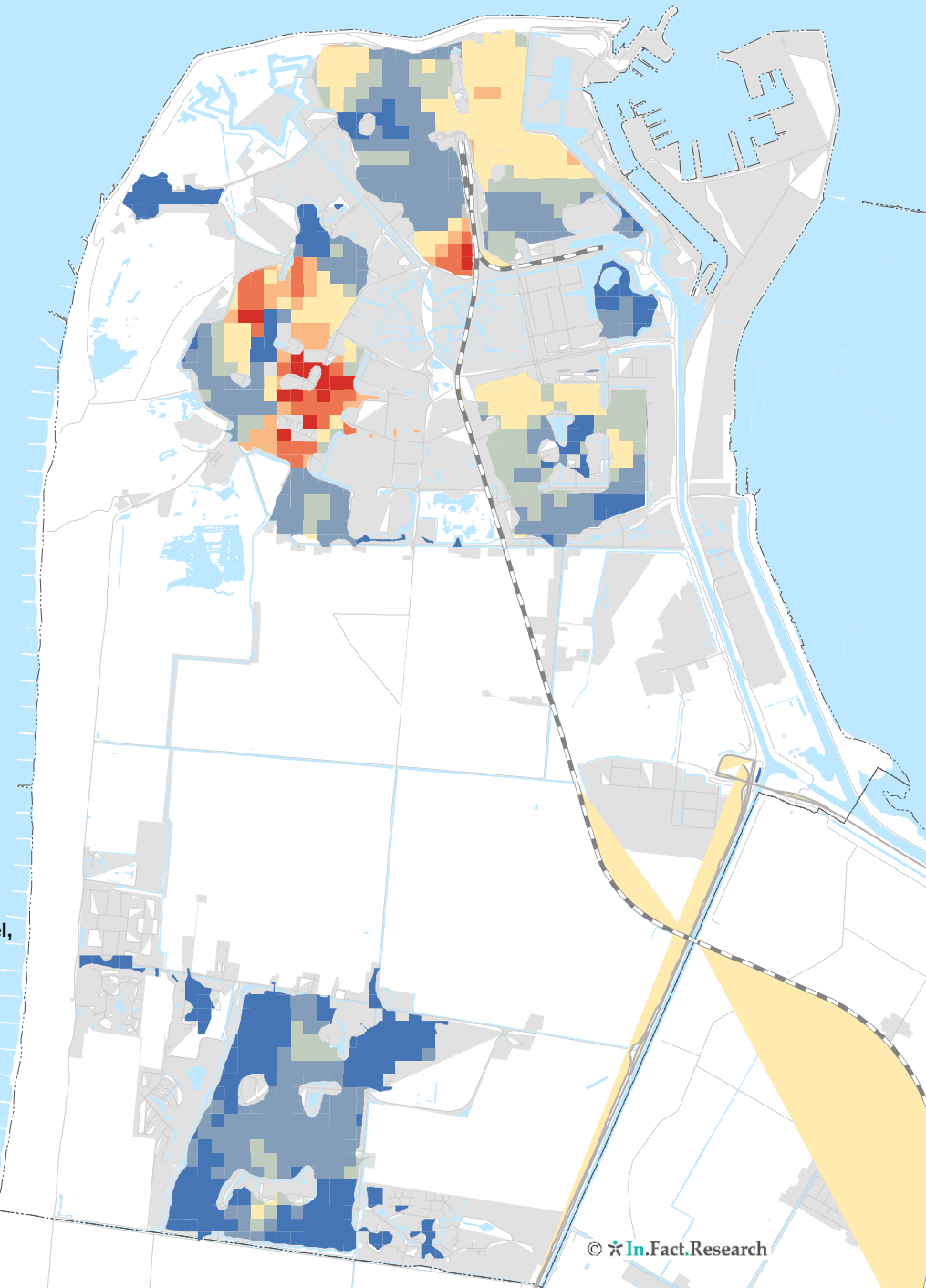
- › Essentiele voorzieningen zijn verspreid over een aantal centra.

Spreiding Kwetsbare inwoners

CBS microdata, Micro-prognosemodel,
Ramingsmodel wonen met zorg
kwetsbare inwoners (2018)

- vrijwel geen kwetsbare bewoners
- zeer weinig
- weinig
- gemiddeld
- veel
- zeer veel
- bijzonder veel kwetsbare bewoners

Waar leidt een gedegen analyse toe?

Inzicht in de problematiek

Inzicht in de urgentie

Vaststellen prioritering

Vaststellen eventuele vervolgstappen

Aanvullen met kwalitatieve gegevens

Gebruik dit inzicht om andere partijen te betrekken.

Klopt de analyse ook vanuit *hun* perspectief?

Hebben zij (kwalitatieve) aanvullingen, suggesties?

Is er een gemeenschappelijk gevoel van urgentie/prioriteit?

Op weg naar een (gezamenlijke) woonzorgvisievisie

Inhoudsopgave Woonzorgvisie

Een analyse van de huidige en toekomstige problematiek

Kwalitatief en kwantitatief

Doelgroepen en schaalniveau

Visie en ambities: wat wil je bereiken, wanneer, hoe?

Technologische ontwikkelingen/domotica

Wat zijn concrete kansen/waar kan je morgen mee beginnen?

Een richtinggevend kader, prioritering

Wat is de (gedeelde) visie?

Hoe zien partijen gezamenlijk de toekomst voor de (diverse) doelgroepen op het gebied van wonen en zorg. Met relaties onderling.

Langer Thuis wonen

Passend Wonen

Welzijn, kwaliteit van leven, zelfredzaamheid

Technologie/domotica

Passende Zorg

Passende woonomgeving

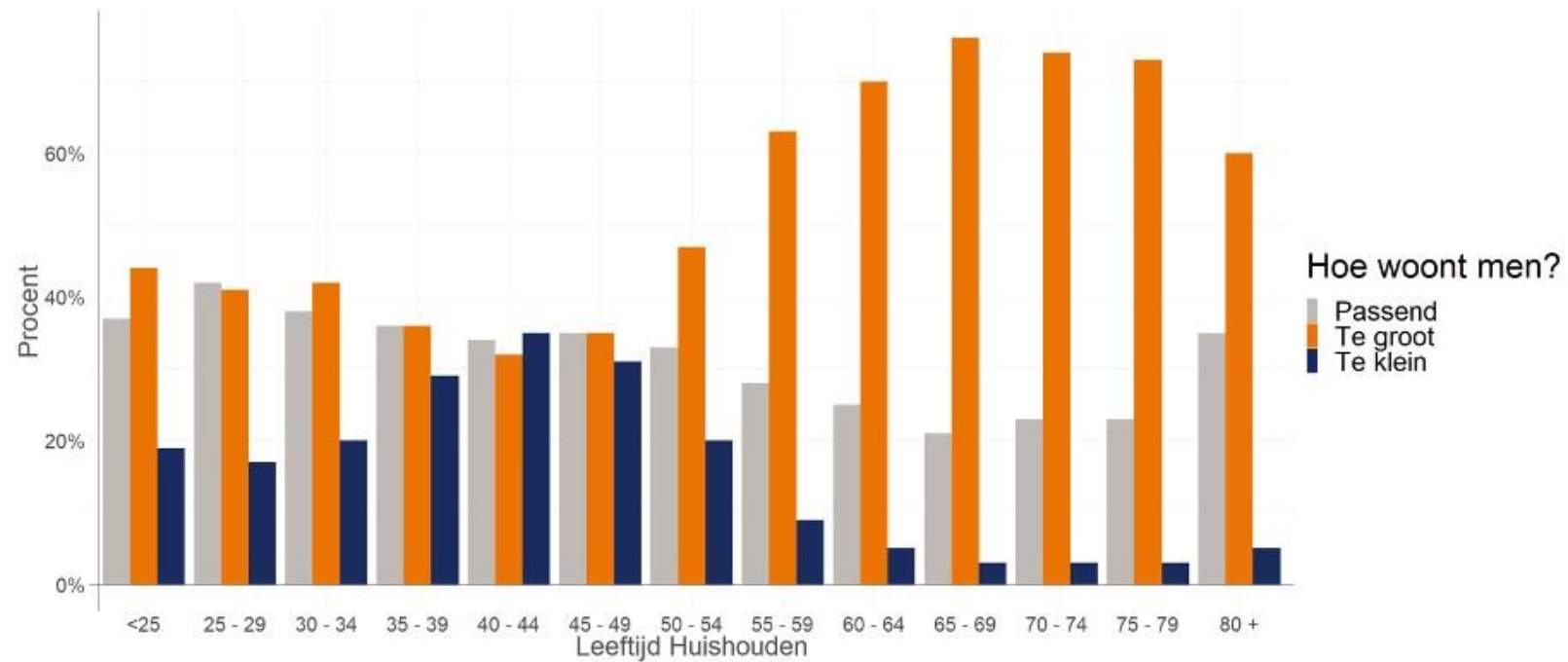
Eenzaamheid/sociale isolatie/welzijn

Doorstroming

Doorstroming

WoonzorgVisie:

Iedere bewoner van 75+ moet in zijn/haar woning en/of woonomgeving kunnen blijven wonen.

Echter: Die ambitie zien we niet altijd terug in het bouwprogramma:

- Het woningbouwprogramma kent een kwantitatieve over-programmering;**
- Speelt niet/onvoldoende in op de (toekomstige) ontwikkelingen qua demografie en huishoudensontwikkelingen;**
- En daarmee niet in op de opgaven/ambitie voor wonen en zorg.**

Uitwerken:

Wat zijn de **ambities** op die visie?

Welke stappen worden gezet om de ambities ook te realiseren?

Met wie? Wanneer? Hoe?

Voorbeeld Rotterdam

Visie: *Rotterdam wil een stad zijn waar je goed, samen met anderen, gezond en vitaal oud kunt worden en waar, als het niet meer zelf gaat, passende zorg en ondersteuning is.*

PIJLER 1: VITAAL

PIJLER 2: ER TOE DOEN

PIJLER 3: WONEN EN WOONOMGEVING

PIJLER 4: ZORG EN ONDERSTEUNING

Voorbeeld Rotterdam: pijler 3 Wonen en Woonomgeving

Er zijn vijf actielijnen:

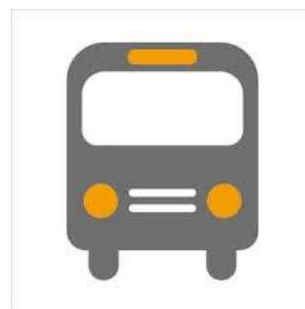
1. Woningbouwopgave sluit aan bij bevolkingsontwikkeling en de vraag naar geschikte woningen in de gebieden
2. Realiseren van nieuwe woonzorgconcepten
3. Stimuleren bewustwording, voorsorteren op toekomstige woonwens en verlagen drempels verhuizen
4. Vitale woongemeenschappen met aandacht voor op peil houden en verbeteren van veiligheid, brandveiligheid en leefbaarheid in seniorencomplexen
5. Toegankelijke buitenruimte

Voorbeeld Rotterdam: pijler 3 Wonen en Woonomgeving actielijn 5 Toegankelijke Buitenruimte

- ❖ We zetten in op toegankelijke buitenruimte met plusroutes, gekoppeld aan woningontwikkelingen voor ouderen en voor de ouderenhubs. In 2020 en 2021 koersen we op vijf locaties per jaar.
- ❖ We starten met plusroute gekoppeld aan een ouderenhub in de Next Generation Woonwijk in Prinsenland/Het Lage Land.

Woonservicegebieden

Waar moet je op letten?

Preventie

Eenzaamheid, sociale isolatie, welzijn, activeren

Meer diversiteit / geclusterde woonvormen

Eigen initiatieven / CPO

Doorstroming

Tijdelijke opvang en crisisopvang

Stimuleren tijdige aanpassing woning

Arbeidsmarkt Zorgverleners + Mantelzorg

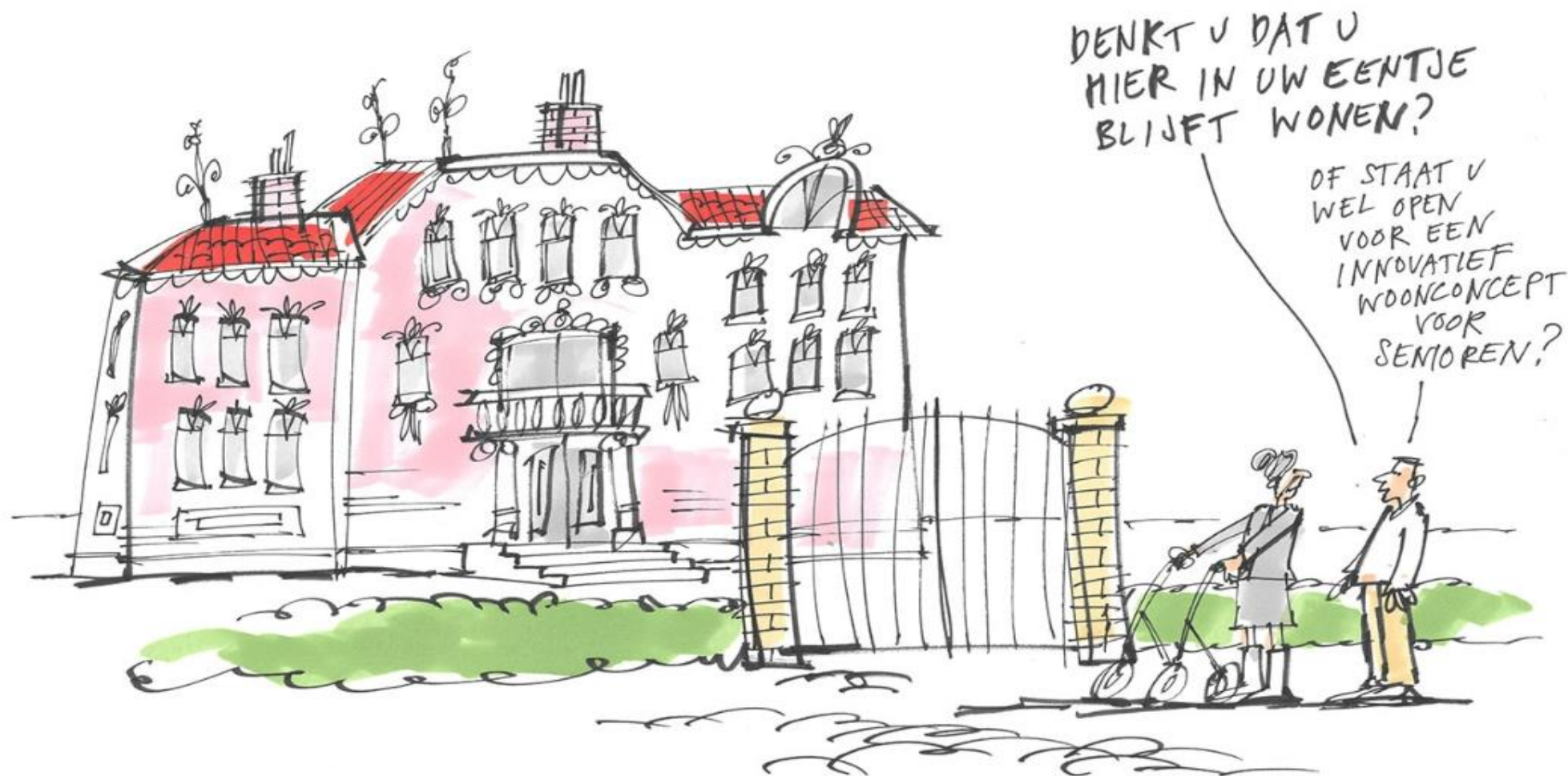
Wonen nabij zorginstelling

Voorzieningen ontmoeting en ondersteuning

Buitenruimte

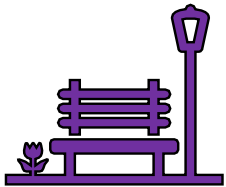
Bewustwording / voorbereiden op ouder worden

*'Een groot deel van de 65 plussers in Sud West Fryslan woont in een vrijstaande woning.
Driekwart woont in een koopwoning.'*

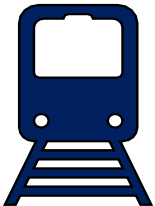

Wat ouderen *zelf* belangrijk vinden

Buitenruimte en Bebouwing

Gebouwen die toegankelijk zijn voor minder validen, voldoende bankjes en openbare toiletten, winkels op loopafstand, schone en groene buurt, brede stoepen en veilige oversteekpunten, een veilige buurt.

Vervoer

Voldoende, betrouwbaar en betaalbaar openbaar vervoer, OV-haltes in de buurt, toegankelijk voor minder validen, veilig en comfortabel, voldoende parkeerplaatsen.

Huisvesting

Betaalbare woningen, voldoende aangepaste woningen of de mogelijkheid hiervoor, prettige leefomgeving en redelijke en toegankelijke toewijzing van woningen.

Sociale Participatie

Divers en betaalbaar activiteiten aanbod, inzicht in de activiteiten die er zijn, bevorderen van sociaal contact.

Respect en Sociale Inclusie

Voorkomen dat ouderen door ziekte, financiële situatie of culturele achtergrond niet deelnemen aan de samenleving, beeldvorming over ouderen, prettig contact met de burens.

Burgerparticipatie en Werk

Inspreekmogelijkheden, mogelijkheden in de buurt om vrijwilligerswerk te doen, mogelijkheden voor advies en ondersteuning.

Communicatie en Informatie

Informatievoorziening die geschikt is voor ouderen, zoals een buurtkrant met informatie over de buurt, toegang tot internet en internetcursussen, leesbare kranten/folders, niet alles digitaal.

Zorg en Welzijn

Goed aanbod van thuiszorg en verpleging, huisarts en apotheek op loopafstand, vrijwilligers die hulp bieden als het nodig is.

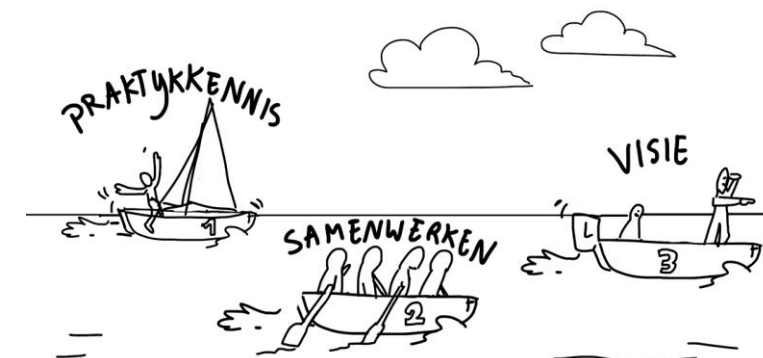
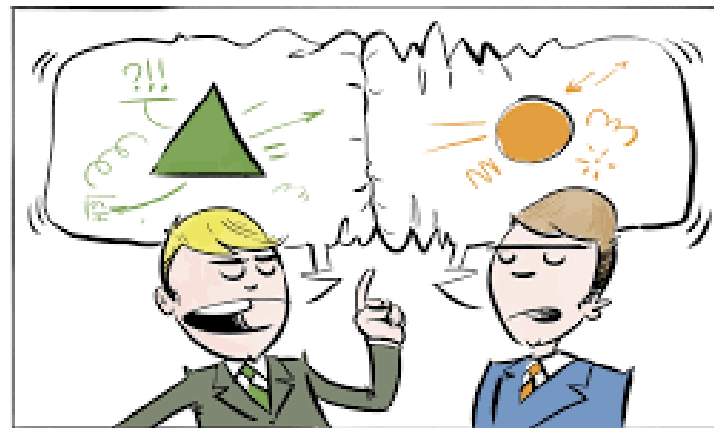

Samenwerken of niet? Of deels? In- en extern.

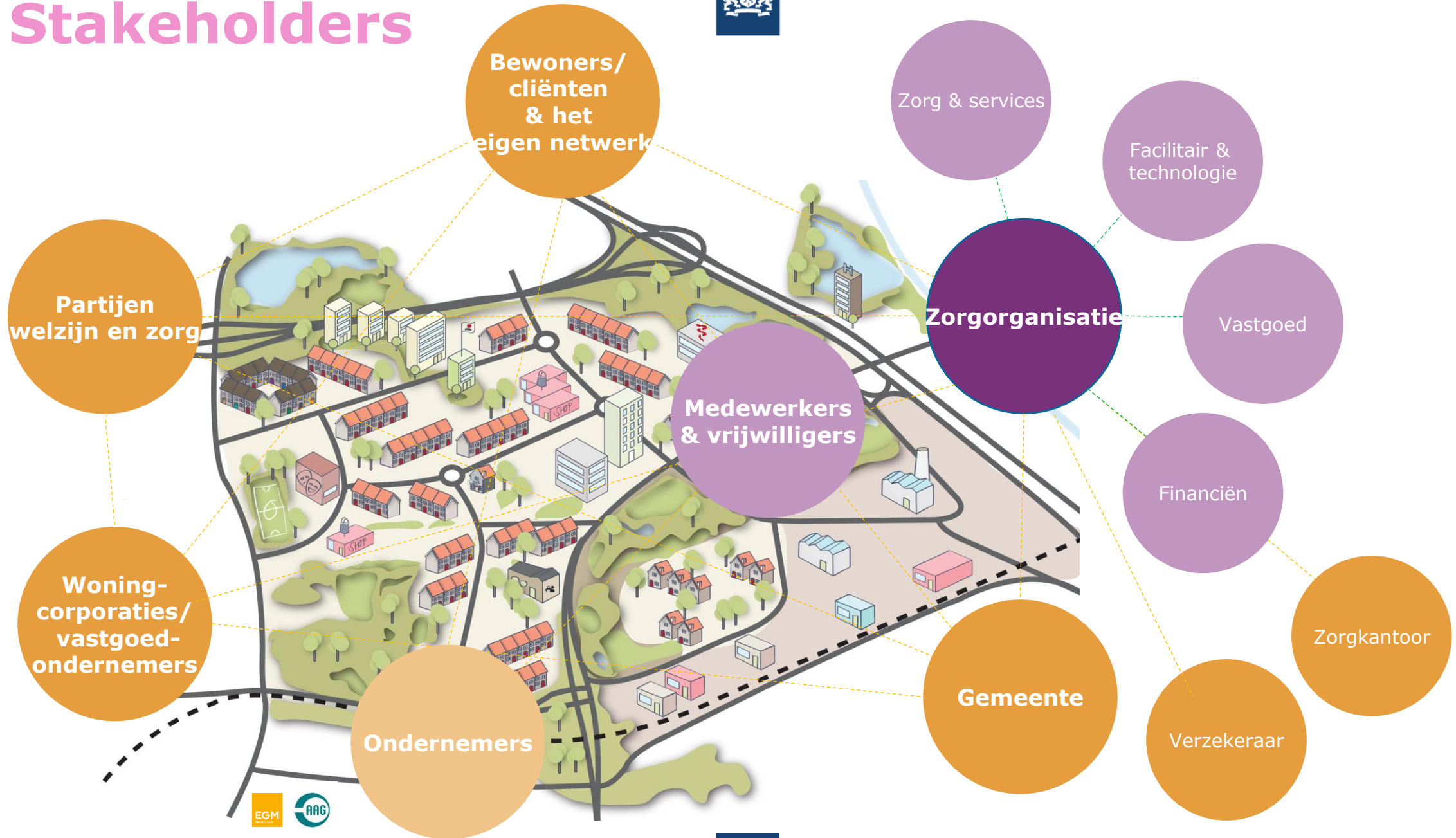
Nadelen: subjectief, spreken voor eigen parochie, kost tijd, veel overleg, bureaucratisch, lastig.

Voordelen: draagvlak, denkkraft, meerdere perspectieven, volledigheid, goede basis voor (verdere) samenwerking, crossovers Wonen en Zorg (geen verkokering), meefinancieren, een gedragen eindresultaat , commitment.

Samenwerken? Ja leuk!

Stakeholders

Op weg naar een uitvoeringsprogramma en start (ver)bouw/uitvoering

Uiteindelijk moet de uitkomst van het hele traject zijn dat er concrete plannen worden vastgelegd in een planning en tot uitvoering worden gebracht. Zodat er meer (passende) huisvesting en zorg voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen wordt gerealiseerd.

Voor dit hele traject moet zo'n 1 tot 2 jaar worden uitgetrokken, afhankelijk of er al bij aanvang sprake is van participatie van externe partijen/partners of niet.

Instrumentenkoffer Ondersteuningsteam

- 1. Handvat Woonzorgvisie**
- 2. Matrix uitvoeringsprogramma**
- 3. Indicatoren (woon-)omgeving senioren**
- 4. Praktijkverhalen**

Ondersteuningsteam Wonen en Zorg

Volgende Lunchlezing: 29 april
Onderwerp: Instrumentenkoffer
Door: Nanke Hofstra
Guido de Ruiter
Ditty Blom

Voor meer info zie: www.RVO.nl/OWZ
Of mail: wonenenzorg@rvo.nl